

Fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse Grete Bang

Innlegg byromseminar 2015

Mo i Rana, 18. mars 2015

Kjære deltakere på byromseminar Nordland 2015!

Byromseminar Nordland har siden 2010 vært en årlig hendelse, og for hvert år og hvert sted blir det stadig tydeligere at dette temaet er viktig å holde fokus på. Det første byromseminaret var i Bodø. Etter det har vi vært innom Narvik, Mosjøen, Sortland og Brønnøysund før vi nå er kommet hit til Mo i Rana.

Dette er altså fylkeskommunens byromseminar nummer seks. For meg er dette det første byromseminaret jeg åpner som fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse. Det er derimot ikke det første jeg er med på. I fjor var jeg deltaker i byromseminaret i Brønnøysund med temaet «Fortetting og transformasjon», hvor blant annet konsekvensene som det nye bygget for Brønnøysundregistrene vil ha for byens uterom ble diskutert.

I år samarbeider vi med Rana kommune og Rana Utviklingsselskap om arrangementet, og det er Mo sentrum som i morgen skal være vårt case for workshopen. Valg av tema gjøres alltid i nært samråd med vertskommunen. På Mo i Rana er problemstillinger knyttet til «Levende sentrum» høyt oppe agendaen, og derfor et naturlig tema for årets byromseminar. Det er tre ting jeg er opptatt av å løfte fram i dag:

For det første trenger vi i Nordland en arena for å snakke om urbanisme på nordnorsk. Her bør vi gjøre vårt beste for å forstå hvorfor et levende sentrum trenger gode rammebetingelser for handel samtidig som at det skal være et møtested for alle. Og til sist vil jeg gjerne si noe om hvorfor fylkeskommunen har et særlig fokus på regionsentrene i denne sammenhengen.

Urbanisme på nordnorsk

Vi trenger å sette fokus på hvorfor byrom er en viktig faktor i måten vi planlegger og investerer i våre byer og tettsteder i Nordland. Dette er grunnen til at fylkeskommunen er opptatt av at hvert enkelt av disse årlige seminarene skal være av interesse for alle kommunene i Nordland. Vi ønsker å løfte fram allmenne problemstillinger som flere byer og tettsteder kan kjenne seg igjen i. Målet med byromseminarene er å gjøre oss bedre i stand til å ta riktige valg, og gi oss en anledning til å løfte blikket fra den enkelte reguleringsplan og tiltak til en større helhet.

Jeg tenker at vi gjennom disse årlige samlingene har bygd en arena hvor vi kan samles om temaet by- og tettstedsutvikling med fokus på det fysiske byrommet. Det er kunnskap og engasjement vi er ute etter. Jeg tror at vi trenger en felles plattform for å kunne sette ord på hva urbanitet skal bety i Nordland. Intet mindre.

Lærdommen jeg tok med meg fra fjorårets seminar i Brønnøysund er at det er ingen enkel vei fra teori til praksis. Byutvikling er krevende og spekket av kompromisser. Det krever kløkt og langsiktig tenkning å få i mål gode løsninger. Og det krever ryggrad. Kompromisser er en ting, planbestemmelser og gode planprosesser en annen. En god planprosess krever på sin side godt samarbeid mellom fagfolk og politikere.

Det ligger nemlig mye politikk i planarbeid og byplanlegging. For meg handler politikk og byutvikling om de valgene man tar, og de konsekvensene det får. Det handler ikke minst om hvilke verdier man legger til grunn, og om de prioriteringer som gjøres. Hva man sier ja til og hva man sier nei til.

Levende sentrum

Årets tema - Levende sentrum - er høyst aktuell for mange byer og tettsteder i Nordland. Et levende sentrum betyr for meg minst tre ting:

- En blomstrende handel og levende næringsliv
- En møteplass for de som bor her og de som er på besøk
- Opplevelse av å være på et sted som er livskraftig og pulserende

Hvordan få til et levende sentrum? Dette spør vi oss alle, både politikere, planleggere, gårdeiere, næringsdrivende og folk flest. Hva er det som skal til?

I dag vet vi mer om hva som skal til for at handelen skal trives i sentrum enn bare for noen få år siden. Handelsstanden gjør seg erfaringer, planleggere innhenter kunnskap om hva som fungerer, og det forskes på området.

Vi skal få presentert en rapport som forteller om forskningsresultater på dette området. Dette er sammenhenger vi trenger å vite om for å legge til rette for at næringslivet skal kunne få de vilkårene de trenger for å drive butikk. I sentrum. For det er veldig mange av oss som liker at det er folkeliv i sentrum, og mye av dette handler om nettopp handel.

Aud Tennøy er forskningsleder ved Transportøkonomisk Institutt og vil legge fram rapporten «Hva kan gjøres for å styrke sentrums attraktivitet som etableringsarena for handel og service?». Denne rapporten ble publisert i høst. Jeg ser fram til å høre Tennøy legge fram rapporten. Og den er ikke mindre aktuell for oss når ett av de fire casene er fra Nordland, nemlig Mosjøen!

Etter pausen skal vi få høre arkitekt, journalist og forfatter **Jerker Söderlind** legge fram sine erfaringer om bykjernens utfordringer fra broderlandet Sverige. Jeg vil anta at problemstillingene ikke er så ulike i norske og svenske byer og tettsteder. Jeg har forstått det slik at Söderlind ikke er redd for å peke på politikken som faktor i planleggingen, og det gleder jeg meg til.

Jeg gleder meg også til å få et blikk inn hva som skjer på Mo i Rana når **Wenche Bakken** forteller om initiativet «Jenter i sentrum».

Etter lunsj skal vi sette fokus på mulighetene som ligger i den fysiske utformingen av offentlige uterom. Hvordan beveger mennesker seg gjennom byrommet, hvordan skal man håndtere overflatevannet? Hvilke materialer og beplantninger kan gjøre den store forskjellen funksjonelt og estetisk? Hvordan har plassering av bygninger og lyssetting av uterommene betydning for hvordan vi opplever omgivelsene?

Dette er noe landskapsarkitektene har som fag. Professor i landskapsarkitektur ved Universitetet på Ås, **Ola Bettum**, har vært med på flere av byromseminarene våre i ulike roller. På Sortland i 2013 og på Mo i år har Bettum veiledet sine landskapsarkitektstudenter i arbeidet med konkrete problemstillinger på stedet. Dette er en vinn-vinn situasjon. Kommunen får innspill og utfordringer fra studenter som ikke er redde for å si fra om hva de synes fungerer eller ikke!

Det er utrolig artig at **Sigrid Hauglin**, som skal legge fram sin studentoppgave, har tatt tak i mange av de problemstillingene vi ønsket å ta opp i dette seminaret. Og ikke minst at hun har brukt metoder som vi ble kjent med i fjorårets byromseminar og skal bli enda mer kjent med i morgen.

I morgen skal nemlig **Birgitte Svarre** og **Camilla Andersen** fra det danske arkitektfirmaet Gehl Architects, veilede oss gjennom en workshop hvor Mo sentrum er case. Dette kontoret er grunnlagt av byforskeren Jan Gehl som i snart femti år har jobbet med bylivets premisser. Birgitte og Camilla var også med å lede workshopen i Brønnøysund i fjor på en utmerket måte, og jeg er veldig glad for at de kunne ta seg til til å komme til Nordland også i år. For Gehl arkitekter er det menneskets målestokk og erfaring som er utgangspunktet for forståelsen av byens rom. Som fylkesråd for folkehelse mener jeg dette er et naturlig og riktig utgangspunkt for by- og tettstedsutvikling.

Regionsenteret

Fylkesplanen for Nordland ble vedtatt i 2013, og er vår felles plattform for å planlegge og investere i fremtidens Nordland. Det vi skal merke oss er at vi i denne planen er enige om den klare målsetting at våre 10 regionsentre skal ha rollen som *lokomotiver i livskraftige*

regioner. Mo i Rana er ett av disse regionsentrene. I tillegg har vi Mosjøen, Brønnøysund, Sandnessjøen, Fauske, Bodø, Svolvær, Leknes, Sortland og Narvik.

Fylkesrådet er opptatt av at regionsentrene kan fylle denne rollen på en god måte, ikke bare innenfor egen kommunegrense, men også ovenfor omlandskommunene. Nordland trenger livskraftige regioner og livskraftige lokalsamfunn, og her har regionsentrene en viktig rolle i å drive utviklingen i riktig retning.

Dette er bakgrunnen for at arbeidet med å utarbeide en regional plan for *by- og regionsenterpolitikk* for Nordland ble vedtatt av Nordland fylkesting før jul. Dette arbeidet er et nybrottsarbeid, fordi dette har ingen andre fylker gjort før oss. Og vi kan ikke gjøre dette uten regionsenterkommunene. Dere må være med å tegne kartet etter terrenget.

Fylkeskommunens ønsker å bidra til at vi vet nok om de utfordringene vi står ovenfor. Vi vil at innsatsen fra hvert enkelt av regionsentrene til sammen gjør at Nordland står seg i konkurransen om arbeidskraft og at vi får en bærekraftig befolkningsutvikling. Det Rana kommune gjør for sin region skal bidra til at Nordland som landsdel blir attraktiv for tilflytting, bosetting og næringsutvikling. Det er summen av det den enkelte by og regionsenter gjør for seg og sitt omland som gjør Nordland til et sterkt og livskraftig fylke.

Jeg ønsker at også dette byromseminaret skal fungere som **tankesmie** for Mo i Rana og de andre kommunene som er representert. Dagen i dag skal danne grunnlag for at dere i morgen kan ta tak i Mo sentrum sine utfordringer i workshopen.

Det er viktig for meg at metodene og verktøyene som prøves ut i morgen, skal ha overføringsverdi for andre kommuner i Nordland. Vi har mange felles utfordringer. Det regionale perspektivet er viktig å ha med seg. Målet må være å finne en måte å jobbe med byutvikling på som er riktig for Rana og riktig for Nordland.

Lykke til med dagen i dag og i morgen!